

наведи телефон

Луимә СЭрипос

15.05.2025
№ 9 (1339)

www.khanty-yasang.ru

Основана 11 февраля 1989 года

E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru

9 МАЙ – ПОБЕДА ХӨТАЛ!

Л. Теткина вәрүм хури

Победа хөтал 80 тәлә төвлүм кастыл яныг ялпың хөтал Ханты-Мансийск үст вәрыгләвес.
Мәхүм хумус мүйлысыт, та урыл потыр хурмит лөпсыт хансым блы.

**Ты
номерт
ловиньтән:**

Нөх-патум Хөтал
кастыл

Хулюмсүнт пәвылт
ялпың хөтал

Сүкырья пәвылныл
– Невский пяточок
мә мус

★ 3

★ 7

★ 8-9

Хәльүс мир Победа
хөтал янытласыт

Ясунт пәвыл хум
хөтпа потре

Алы Няхлаң бйка

Нөх-патум
Хөтал 80 тәлә
янытласүв

★ 11

★ 12

★ 14

★ 16

Ятил хөнтлум мәхум, хөнтлум нак порат рүпитам мир, та порат яныгмам элумхобласаквет, нөх-патум мир нйвраманыл-апыгрищаныл!

Тыхотал мән 80-ыт Победа хөтал янытлэв – кәсыңув мәгыс ты яныг ялпың хөтал. Олнэ мāv вуянтам ос нацизм тэла ёт алхатам мир элы-пәлт мән пуңканув ёл-тәртыянүв.

Хөнтлын нак ущ овылтахтаме порат округвныл сāv сөтыра хөтпат хөнтлуңкве минуңкв кәсащасыт, Родинаныл мәгыс тәкыщ люльсыт. Москва ос Ленинград усыг ляпат хөнтлысыт, Курский дуга мāt алхата-сыт, Европа вуянтасаныл, Берлин үс мус ёхтахтасыт.

Та пилыщмаң тәлыт порат рүпитам мир мәгыс, Победа хөтал кастыл сāv ёмас, эрнэ тэлат вәрманыл мәгыс округув щар мāk яныг үсэ «Город трудовой доблести» намыл пинвес.

Та пәсныл 80 тәл минас, нэмхотьютаныл ат ёрувласүв, нэматыр ат ёрувлэв! Хөңха юв ат ёхтыс, та порат рүпитам мәхум пуссын номиянүв. Хөнтлум мир юв ўрум омаг, экват ос ягәгит пуссын номиянүв.

Мән – Победа хөтал ляпамтам мәхум тән нйвраманыл. Мәнавн ань тән тәланыл элалы тотуңкве эри, тәнаныл кәстуңкве ос янытлаңкве эри.

Төват ань та ювле хультум нак мөт щирыл хансуңкве таңхияныл, пилыщмаң тэлат вәрум утыт янытлыяныл. Ань специальный военный операция тэла вәрнэ мāt мән сәлтатанув ос аквтох тәкыщ люлөгыт, фашистрищит рүтаныл ёт хөнтлэгыт. Мән тәксар, пилтәл мәхманув тәланыл вәганүв, номиянүв, тән өлнэв палытыл сыманувт өлуңкве патэгыт. Нәнан Великий Победа хөталыл янытлыяну!

Округ кўщай Р.Н. Кухарук

Тының ветераныт, хөнтлум нак порат рүпитам мәхум, Югра мāt өлнэ мир!

Мән, округ Дума депутатыт, нәнан Победа 80 тәлэ төвлуме кастыл янытлыяну!

Нәлсәт тәл ювле хультум порат хөнтлын нак юи-өвыл суянэ оигпасыт, мирув нөх-патыс. Та 1945 тәл мантем ювле хульты, мән Родинав вуянтам мәхманув ущпылнэг янытлыяну, кәстыянүв. Тән мәнавн посың хөтал ос роттыг өлнэ төрум мүйлуптасыт.

Тыхотал мән хөнтлум мирув кәстылүв, пуңканув ёл-тәртым люляхөлэв. Сāv хөтпа юв ат ёхтысыт, хөнтлум мәнылт та патсыт. Нуртотнэ утытныл ат рохтысыт, тәнти мәнаныл мәгыс тәкыщ люльсыт.

Төнт сāv мирың странавт өлум сәлтатыт ос офицерыт акван-нётхатым пилтәл хөнтлысыт, ос юн хультум мәхум сāv рүпитасыт. Мәнавн ань тыи пуссын номуңкве эри, маныр хумус өлыс, пуссын вәңкве эри, ты урыл нйврамытн ос мәньлат хөтпатн потыртаңкве эри.

Россият өлнэ мир – ты сака тәксар элумхобласаквет. Ань хөнтлын мәхманув мәгыс ос сыманув щәргөгыт, тәнаныл юв ўрияну. Ветераныт элы-пәлт мә мус хўтахлэв. Ятил мир, пуссын пустәгыл өлән, сөтыңыщ өлән! Победа хөталыл янытлыяну!

Округ Дума кўщай хум Б.С. Хохряков

Ты потрыг мәньщи ләтңыг С. РОМБАНДЕЕВА толмашласаге

Посың Төрмыл өлнэв мәгыс

Посың Төрум ёлалы сунсы,
Сөрниң хөталакве лүрги,
Сөрниң сагыл вильтын муңкылтым
Аквтуп наңын вотгашластэ.

Маныр ёмас шуниң порат өлэв,
Маныр сөтың хөталаквет ёңхөв,
Посың Төрмыл пүмщалахтым.
Туп таи эри кәсың хөтпан вәңкве,
Хотыют ёрыл тамле өлупсал өлэв.

Хуньт мән өпанув, атянув ос рүтанув
Ос тамле өлупсал тахсыт өлуңкв,
Туп хөнтлан нак төнт торахлахтас.

Ёмас өлупса посың хөтал мәгыс
Тән хурахлаттәл минасыт
Посың хөтал ос өлнэ мātёныл вуянтаңкв.

Ты пилыщмаң хөнтлан мәныл
Мёрсың хөтпа ювле ёхтыс.
Сāv мир порыславес,
Төва хөтпа хильтәлыг патыс.

Төва хөтпа луве-нөвле сакватавес.
Ань йис өлы мўтраң тисхатнэ вәрмаль,
Руц ищхйпың мўтраң төтап хосыт
Рөви хөнтуңкв хөнтлам хөтпа лөңх.

Тувыл элалы сәтап щахлыг тәрамлым,
Хөнтлам хөтпа лөңхе ловиньтаңкв,
Хотыют хөт хөнтлас, хөт порыславес,
Хөт ләглэ-кәтэ сакватавес,
Саме-пале, пуңке төрналтавес.
Ос маныр мәгыс пөсыл майвес.

М.Т. ДВИНЯНИНОВА

В. Узель вәрум хури

Ты хурит Ханты-Мансийск ўст өлнэ сосса мәхум пөслым өлэгыт. Яңк нәтнэ этпос сәтыт хөталәт тән акван-атхатыгласыт ос яныг хөнтыт патум мир кәстыглан мәгыс хорамың лүптат памятникын пинсыт.

Нөх-патум Хөтал кастыл

Яныг кўцаит ёмёгыт

Ты накт Россия янытыл касың мāt Победа хөтал янытлавес. Ты тāl яныг хөнт оигпам пāsныл 80 тāl төвлыс. Ханты-Мансийск үст өлнэ мир ты яныг ялпың хөталн āлпыл акван-атхатасыт. Өвлэт парад вāрыглавес – сālтатыт ёмсыт ос военный мāшинат ўсхулыт хосыт минасыт.

Хөнтлам хөтпат, та порат кārкамыг рўпитан мāхум ос тыт өлнэ мир округ кўчай хум **Руслан Кухарук** янытласанэ. Тав лāвыс:

– Тыхөтал мāн пуссын аквьёт Победа хөтал – шар мāk яныг ялпың хөтал янытлэв. 80 тāl ювле хулытум порат мāн өпанув, ащōйканув хөнтыт нөх-патсыт. Ань мāн тāнаныл кāстыянүв ос номылматыянүв.

Югра мāныл хөнтлаңкве 18 сōтыра элумхōлас минасыт. Тāн мōт мāхум ёт Москва ўс вуянтасыт, Сталинград ўс мāгсыл пилтāl хөнтласыт, Польша, Чехословакия мā мус ос Берлин ўсн ёхтысыт.

Тāн халанылт ат сōтыра арыгкем хөтпат мāглын тагатан пōсыл майвёсыт. Ос ты халт 12 хум «Герой Советского Союза» яныг нам өщсыт.

Та порат 27 млн арыг-

кем элумхōлас порславес. Мāн округувныл хөнтлаңкве минам мāхум халт, өс сака сāv хөтпат юв ат ёхтысыт.

Хөнт пора ййк

Тыт өлнэ мир пуссын этэ-хөталэ рўпитасыт, өс акваг сāv тәнүт, пормас хөнтлын мāн кётсыт. Тāн хўл алыщласыт ос пāнкаг вāрсаныл. Вōруит кāтын-паттысыт ос элаль кётсаныл.

Вōр сāгрысыт ос пārтыл патроныт пиннэ тōтапыт, ёсат ос сāv мōт эрнэ пормасыт вāрсыт. Пил вātсыт ос сāvсыр лўптат атсыт, ос элаль сālтатыт пусмалтан мāгсыл кётсыт.

Ты юи-пāлт үст өлнэ мир тāнки өпаныл, ащōйканыл ос мōт рўтаныл хурит кāтыт пувим ўсхулы хосыт ёмсыт. Тамле тэла руц лātңыл «Бес-смертный полк» лāваве. Ос Победа паркыт өлнэ мемориал Славы памятникын хорамың лўптат пинсыт.

Ты мāхум ёт мемориал Славы памятникын округ кўчай хум Руслан Кухарук, ты элы-пāлт яныг кўцаиг рўпитам нэ Наталья Комарова, округ Дума кўчай Борис Хохряков ос ўс кўчай хум Максим Ряшин хорамың лўптат пинсыт, хөнтлам порат патум мāхум кāстысаныл.

Ханты-Мансийск үст өлнэ ханты нэ **Егорова Галина Ильинична** ос ты мāхум ёт ёмыс. Кāтыт тав өпатэ ос ащōйкатэ хурияге пувсаге. Тав лāвыс:

– Ащōйкам Борисов Антон Филиппович ханты хумыг өлыс, Уват пāвылт самын патыс. Хөнт өвылтахтам порат хөнтлаңкве кётвес. Анёквам сāv тāl таве юв ўрыстэ. Похоронка-нэпакыл туп 1974 тālт

Г.И. Егорова ойкатэ ёт

тотвес. Нэпак почта щирыл тасāвит тāl минас, шар пёсыг ёмтыс. Тот хансым өлыс, ащōйкам Смоленск ўс пōхыт Свиты пāвылт ёл-щёпитавес.

Опам Коновалов Пётр Константинович өс хөнтлаңкве ялыс. Тав юв ёхтыс, 101 тālэ мус өлыс. Опам Ханты-Мансийский район Сытомино пāвылт самын патыс.

Ты юи-пāлт ўскант концерт өвылтахтас, мўйлын мир «День Победы», «Катюша» ос мōт эргыт эргысыт.

Ханты-Мансийск үст рўпитан музеитт ос нэпак ловиньтан колытт тахөтал сāvсыр суссылтапыт, хөнтхатыглапыт вāрыглавёсыт, мўйлын мāхум пуссын тув вōвыглавёсыт.

Людмила ТЕТКИНА

Сосса мирн нётмил вәрнэ хөтпа пёрияве

Ювле хультум этпос оигпам ляпат округ Думан пёриим махум сапрәнин акван-атхатыгласыт. Төнт тән 25 савсыр сакконыт ос распоряжение-нэпакыт пирмайтасыт.

Өвлэт яныг күщай хум Руслан Кухарук мөлты тәл сыс вәрум рупататэ урыл потыртас. Та тәл сыс мансәвит тонна мавой нөх-вуйвес, мансәвит пүльницат, школат, өлнэ колыт үнттүвёсыт, мансәвит лёңхыт вәрвёсыт ос сав мөт эрнэ вәрмалит урыл потре өлыс.

Сосса мирыт нётмилыл вәрнэ тэлат урыл латың өс лавыс. Мөлты тәл сыс сосса махум 14 организацият, 38 общинат ос кит сөтыра 365 элумхөласыт оln-нётмилыл тәстүвёсыт ос 737 млн арыгкем солкөви округ миркол пәлныл холтвес. Саранпавылт ос Касум павылт сәлы янмалтан компанияг олныл өс тәстүвёсыг, савсыр эрнэ техникал өвтвёсыг. Ос тот рупитан махум сәлнэ оlnаныл нөх-нётвёсыт.

Руслан Кухарук мәнщи латың элалы тотнэ вәрмалы урыл өс лавыс. Ань мән округувт «Корпус мансийского языка» нампа тэла вәрәве. Ты рупата вәрнэ магсыл округ миркол пәлныл оln ань тәставе.

Ты юи-пәлт махум «Об Уполномоченном по правам коренных малочисленных народов в ХМАО-Югре» нампа сәккон пирмайтасыт. Ты нэпак **Руслан Кухарук** округ Думан кётыстэ.

Тав лавыс:

– Мән округувт өлнэ сосса махум Уполномоченный хөтпа урыл

хосат тәгыл потыртэгыт. Тән ань савсыр департаментыт пәлныл нётавет кос, тувыл мирколт хоты күщай палт минуңкве эри, төват щар ат вәганыл. Ты хөтпа рупитаңкве хунь өвылтахты, сосса мирыт тәнки тәрвитың вәрмаяныл өт тав палтэ ялантаңкве тах патэгыт. Ам номсэгум, ты рупата вәрнэ элумхөлас мәнәвн эри.

Ты юи-пәлт мәншат хөтпат тәланыл ос гражданский инициативат ос внешний связь департамент күщай хум **Яков Самохвалов** сәккон урыл потыртас:

– Мән округувт 36 сөтыра сәвит мәнщи, ханты ос ёрн махум өлэгыт. Ты хөтпа тәнаныл нётуңкве тах паты. Таве округ Дума депутатыт пёрияңкве патэгыт. Ты элы-пәлт губернатор ос сосса махум Советыт өлнэ хөтпат акван-атхатэгыт, ос хотыют тув пё-

Р.Н. Кухарук

рияңкве рөви, пуссын аквьёт номсахтэгыт. Ос сартын мән округув янытыл рупитан некоммерческий организацият махум наманыл пёриян магсыл ты Советын кётуңкве тах патэгыт.

Сосса махум Ассамблея күщай хум Еремей Айпин ты тэла урыл өс китыглавес. Тав лавыс, округ мирколт сосса махум Советаныл 2016 тәлныл өлы, та пәсныл аквта хөтпат тув акваг та пёриявет. Ты Советыт хоты элумхөласыт рупитаңкве вёрмёгыт, ань

лильпи хүлтнэ нэпак хансуңкве эри, мөтаныт тув вос пёриявет. Миркол күщайт Совет урыл хансым нэпак мөт щирыл хансуңкве ань лавхатасыт.

Ты юи-пәлт сәккон та пирмайтавес. Уполномоченныйг высший образование өщнэ, хурум ос тыгыл сәвнүв тәл мирколыт рупитан ос вәт тәлныл яныгнув хөтпа пёрияңкве вёрмаве. Өвлэт губернатор кит манос тыил сәвнүв хөтпат наманыл округ Думан тах кётыанэ. Тувыл депутатыт пуссын аквьёт яныг сапрәнит Уполномоченный пёриёгыт тах. Ты хөтпа ат тәл сыс рупитаңкве паты, ос кит щёс туп пёрияңкве тув вёрмаве. Ань сәккон пирмайтан юи-пәлт, лов хөтал ювле хунь хульты, төнт округ яныг күщай хум Руслан Кухарук ос сосса махум Советыт кит этпос сыс номсахтэгыт, хоты хөтпат наманыл округ Думан тах кётыаныл.

Депутатыт сапрәнин атхатыгласыт

Людмила ТЕТКИНА

www.khanty-yasang.ru

9 май – яныг хөнт оигпам хөтал

Хүрмит сөтыра нупыл таланув минасыт. Яныг хөнт нак овылтахтама хөтал мән анытыг мус ёрувляңкве ат вёрмилүв.

1945 тәлт яңк нәтнә этпост онтолов щислат китыт шар яныг мирхал хөнт та оигпас. Ты хөтал мэхум нила тәл үрсаныл. Ты ялпың хөталт төва ветераныт самвитаныл нәгләгыт, төват нас вёритәгыт. Ты войнаныл сака сәв элумхөлас юв ат ёхтыс. Яныг хөнтлын нак холме пәсныл сәв тәл минас.

Касың тәл ты хөталт Россия янытыл, мөт хөн мәт янытыл мэхум мүйләгыт. Тән үсытт, пәвлытт лүльнә памятник пәлт хорамың лүптат тотәгыт. Памятник ахвтасә тармыл хөнтлын нак порат порсум мэхум опарисч наманыл хансым өләгыт.

Касың хөтпа такви рүтанә намыт хансым тот хөнтыяңә. Ханты-Мансийск үст хүрум сөтыра арыгтем хөтпат наманыл памятникн хасвёсыт. Тот мэхум акв кум астәл лүлөгыт, порсум мэхманыл кастыяныл.

1941 тәлт лүпта этпос вәт нупыл китыт хөталәт мә төрнүвес, та хөтал пылыщмаң нак ёхтыс. Фашистыт Советский Союз нупыл хөнтлуңкве йиймыгтасыт. Ты война сөтыра ниласәт нелоловхойплов хөтал өлыс. СССР нупыл 190 фашистский дивизия (5,5 миллион элумхөлас) мән мәв нупыл хөнтлуңкве йисыт. Фашистыт «Барбаросса» нампа план өщсыт. Гитлер илттыг ос молях мән мәтөв әлмаяңкве ёмталас.

Война элы-пәлт Сталин ос Гитлер аквёет договор-нәпак хассёг, руш щирыл «Пакт о ненапа-

дении» тох ләввес. Ос Гитлер ләплахтыс, тав хөнтлуңкве овылтахтас. Тав СССР тынтәл рүпитан государстваг вәруңкве ёмталасә.

Та порат сәв няврамыт ос экват, хотьют писалы кәтыт пувуңкве вёрмыс, мән Родинав үргалан мәгсыл, юртыңыщ лялыт лүльсыт. Манасәвит хөтпа война элы-пәлт наскасыг порславес, каснаколн үнттувёсыт, ты өс яныг тәрвит вәрмәль өлыс.

Ханты-Мансийск үс

Яныг нётмил война порат ләккарыт вәрсыт. Тән этә-хөталә мэхум пусмалтасыт. Тән хосытаныл сәв хөтпа элалы өлуңкве патыс. Мансәвит элумхөлас фашистский концлагерьт саватым порславес. Сымтәл фашистыт, пәвлыт нөх-пеламтасаныл, нас өлнә мир наскасыг порслананыл.

Ты войнат төва элумхөлас рүттәл, колтәл, экват ос ойкаттәл хулытсыт, ты сака тәрвитың ос пылыщмаң нак. Лүймәныл сәв мэхум мәтөныл вуянтым порславёсыт. Мән

тәнаныл акваг номуңкве патыяңүв.

Хөнт йинәтә порат экват фабрикат, заводыт тәрвитың рүпата хум хөтпат пентсыл вәрсыт. Тән тәнүт-пормас хөнтлын мэхмытн кётсыт. Экват туп үщлахтын порат ойканыл ос нявраманыл номылматыгләлсаныл, аман лылыңыт, аман әти, хумус самвит ат нәглы.

Мансәвит мәнәлат пыгрищит өлнә нак ат вәщиньтаттәл хотталы та

Ты яныг хөнтлын вәрмәльт сәтлов нупыл акв государства хөнтлыс (ты 1,7 млрд элумхөлас). Армиян яныгсәт лов млн хөтпа вуйвес. Юи-өвыл ёмтнә хуритә та: 1 сотыра 710 үс ос 70 сөтыра пәвлыт пулиг-өхтыртавёсыт, нәйн нөх-ёсвёсыт. Мән мирув шар яныг тәрвит тотыс, шар сәв элумхөлас порсыс.

Ятил, тының ветераныт, пүмәщипа ләтың нәнан ләвёв. Нән хосытынтыл мән аныт посың хөталыл өлөв. Мән нән элы-пәлынт мә мус хүтахлөв. Ты тәрвитың накт нән мәглыл ос сымыл мән тының ос сөтың мәтөв үргаласлбын. Нөх-патнә кастыл нәнкинәнын сәлитаттәл юи-өвыл хөтал мус пилтәл, тәкыщ лүльсыбн. Мән порсум мэхум кастыяңүв.

Мэхумаквет, ты ялпың хөталт өс сәв щёс мүйлән. Нәй-Отыранын вос үргалавөн! Төрүм ёт, Отыр ёт, агмтәл сәв тәл элалы өлән! Ты хөтал мән пуссын мэхум янытлыяңүв!

Ты потыр 2001 тәлт «Лүймә сәрипос» газетат хансым өлыс. Нәпакн **Николай МЕРОВ** хансытә

Иван Никитич Алгадьев яныг ойка 1928 талт самын патыс. Экватэ Дарья Николаевна, такви бпарищ наме Вадичупова, тав Кимкьясуй павылныл олыс.

Иван Никитич Мёнквья павылт самын патыс, Няхщамвёл школат тав нила класс асталс, тонт интернатт олыс. Тувыл война обылтахтас, тав лавыс, хотьют ханищтахтуңкве касащас, ханищтахтасыт.

Тав аятээн нётуңкве патыс, тэн аквёет хул алыщласыг, ворясыг. Сав янгуи катын-патталасыг. Иван Никитич омаэтэ янгуи хунтпытыл (палитыл) сахи юнтыглас, тасавит сав янгуи катын та патталасыг.

Тонт Киров нам оньшум колхоз олыс, тот рупитасыг. Колхоз ётыл промхозыг вярвес. Иван Никитич тувыл ләпкат тәнут, пормас тыналым рупитас. Охсарыт бщнә фермат кўщаиг олыс. Сав охсар бщвес, сованыл Хальўсн тотвёсыт, тувыл бс элалы хотталы.

Хулюмсунтыт Омский водпост олыс, тот вит меритан хөтпаг сав тал рупитас. Елена Адина, Иван Никитич тав апге, потырталыс, ты рупата вәруңкве акитэ такви ханищтахтас, ул акв-тит щёс сусылтавес, хумус

Яңк нәтнэ этпос 12 хөталт 2007 талт № 19 газетат ам яныг хөнт порат рупитам хум урыл хансыгласум, ты Иван Никитич Алгадьев.

Мәнь тәгыл рупитам ойка

Рутаныл тётум хури

Дарья Николаевна ос Иван Никитич Алгадьевыг

эри вәруңкве, элалы такви рупитаңкве патыс.

Вит температуратэ меритас, вит хумус бнты манос тосы. Тот рупитамёт пенсиян патыс ос тувыл элалы бс рупитас. Тав юи-пәлэт ты рупата хотувывес.

Экваг-ойкаг лов няврам оньщигласыг, ань хөт няврамён олэгыт. Коланыл Петя пыгён щёмьян тәгыл олы, тав хул алыщлы, вораи. Валя сав тал мәнь няврамыт үрнә колт рупиты, Люба эще тав палтэ олы. Вера пухалтерыг мирколт рупиты. Тит пыгагён – Улякши пенсият олы ос Саша компрессорный станцият рупиты.

Иван Никитич тит япыгаге хөнтлаңкве вуйвесыг, сас тот порсысыг. Акватэ наме Сантыра олыс, мотанэ Петр. Петр Никитич 1944 талт похоронкатэ Вильнюс үсныл ёхтыс, тав тот ёл-щёпитым олы.

Александр Васильевич щәняге-ащаге сартын хотталы щалтсыг, тав тувыл ты Иван Никитич омагн-әтыгн янмалтавес. Александр Ленинградский фронтыт хөнтлыс, тот сакватәлвес, тувыл госпиталит атимыг ёмыс. Ул хөт Ленинградыт ёл-щёпитым олы.

Иван Никитич пыге Ванятэ потыртас, аятэ пыгришиг олме порат акваг такви аще ёт алыщлас, рупитас. Тувыл хунь пенсиян патме порат ты тәланэ бс тисвёсыт, ос пенсиятэ нөхнув нётвес. Яныг хөнт оигпам пәсыл хөтпан тәлыг ёмтум порат тав мөталит майвес.

Иван Никитич потырталыс, тав мәниг олме порат номитэ, ловмантем тәлэт, агмың олыс, хуяс, самаге нөх-пўнсы – белогвардеец ойка, капитан, тав сүпён матырма тәрпи ты уты. Ты ойка колчаковец олум, тувыл няврам пусмалтастэ,

оматэн титыгланэ: «Наң манрыг хот ат түйтхатэ-гын? Мәхум акваг халаныл ань хөнтлэгыт».

Тав ләвнэтэ: «Ам ат хөнтлэгум, ам мәхум пусмалтэгум. Ос ат сунсэгум манрысыр хөтпа». Тувыл 1937 талт лавёгыт, ты ойка пәтамтым, эртат тав мәхум хөнтлуңкве калщалтасанэ.

Хөнт порат Иван Никитич аятэ сав рупитас, тәнут, матыр пуссын тув акваг войнан тотвёсыт. Аятэ 1945 талт атимыг ёмтыс, яныгнув япыганэ хөнтлын мәт порсысыт.

Война порат ос ётыл та юи-пәлт тав апирищанэ-йигирищанэ янмалтаңкве омаэтн нётыс, төва рутаныл няврамыт бс тән коланылт олсыт. Тән мәньтәгыл щәнь-ащ тал хультыс.

Та порат тән сав сәлы бщсыт. Атяныл атимыг ёмтыс, сәлыяныл ләккватәртсаныл. Тувыл лавёгыт, Алгадьевыт кәтпосың сәлы иң хоса катын-патталасыт.

Туи пил вәтсыт, хул алыщласыт, пәтасыл вәс пувсыт, пәквтэпинэт бс пәтлуптавёсыт ос хотталы тётвёсыт. Матыр катын-паттэгыт, танти тәңкв ат тәртвёсыт, пуссын яныг пўщкатыл войнан тётуңкве эрыс. Ётыл лавёгыт, пәквтэпинэ хоса атим олыс.

Тох та савалым няврамыт яныгмасыт. Иван Никитич сака тәрвитың нот олыс, тав «Ветеран труда», «Труженик тыла» мөталит оньщас. 9 май Победа хөтал кастыл тав миркол пәлыл акваг мүйлупсал тотыглавес.

Ойка 2007 талт атимыг ёмтыс, Хулюмсунт павылт ёл-щёпитавес.

Галина КОНДИНА

www.khanty-yasang.ru

Хулюмсүнт павылт ялпың хөтал

Яныг хөнт вәрмалы ойгпаме пәсыл 80 талыг ёмтыс. Нёх-патум хөталт 9 майт Хулюмсүнт павылт павлың махум пуссын акван-атхатыгласыт.

Махум сартын тагыл ты кастыл щёпитахтасыт: нйврамыт военный стихыт, та пора эргыт ханищ-тасыт, колонна щирыл ёмуңкв ханищтан хөтпанылн ханищтәлвёсыт. Ты кастыл павылкан котильн нётнэ сцена вәрыгласес, тот махум пуссын аквёет мүйлысыт.

Павлың махум ос нйврамыт өвлэт пуссын школа ависунтын атхатасыт, тувыл элаль колонна щирыл нёвумтасыт ос павылкан котильн ёхтынэг лёх хосыт лаглыл ёмсыт. Тынакт өвыл щёс махум элы-пәлт төтапың машина ләщлак минантас. Машина военный уламыл масхатым агитыл таглэ талым олыс. Сом кина хольтыл, агит пёс эргыт эргим элаль тотантәвёсыт.

Хунь мир пуссын площадин памятник пөхын атхатасыт, нётнэг колонна щирыл лёлъсыт, өвлэт кұщаиг өлнэ хөтпат тәнаныл сымын хөйхатнэ ләтңытыл янытласаныл ос тувыл ущ концерт өвылтахтас.

Школат ханищтахтын кадетыт ос мариинкат колонна щирыл нётнэг ёмсыт, памятник пөхыт ос почётный караул щирыл лёлъсыт.

Ос акв вәрмалы «Бес-смертный полкыг» ләваве, кәсың тәл махум хөнтлам мәт өлум рүтаныл хурит ёт-тотыяныл, памятник пөхын тўщтыяныл.

Ты накт павлың яныг хөтпаг Галина Константиновна Алгадьева ос Мария Тихоновна Двинянинова ос рүтанэн намың хуриң табличка өщсыг.

Г.К. Алгадьева ос М.Т. Двинянинова

Галина Константиновна Щеман, Ищтепан, Кирилл акиянэ хөнтлам мәт өлум махманэ ос труженик тыла өлум рүтанэ өпатэ, щәщёкватэ, щәняге-әщәге намыт ёл-хансым нёпак оныщас.

Мария Тихоновна ащ-өйкатэ Т.К. Остеров ос акитэ П.Т. Остеров хурииг оныщас.

Ты яныг хөнт ялпың хөталэ мәк яныг щәгтылың хөталыг олыс.

Яныг пүмащипа ләтың школат рүпитан махмытын, нйврамытын, мир-колн ос КСК колт рүпитан махмытын ләвуңкв эри. Кәсың тәлэ ёмт тән сака сэрёрыг ты кастыл щёпитахтәгыт.

Концерт ойгпам юипәлт махум кәсың хөтпа, хөхют кәсашас, школаң повар экватын пөртың соламатыл тыттувёсыт ос исум щәил айтвёсыт. Тувыл ос тыт сәвсыр ёнгын накыт ос эстафета олыс.

Тох ты Хулюмсүнт павылт Победа хөтал минас. Кәсың хөтпа ты вәрмалы урыл янытлылүв. Кәсың колна, кәсың хөтпан посың хөталыл өлуңкв, пуствәгыл өлуңкв ләвёв.

Сүкырья павылныл – Невский пятачок мә мус

Хальүс район Ясунт павылт олнэ нъяврамыт үшлахтын «Мәнь Ускве» мәт акв сака ёмас тэла бовылтавес, намаявес «Марафон Победы». Ань 2023 тәлт бйттур этпост тув кәркам хөтпаг вөвиньтәлвесыг – Ольга Валентиновна Богданова ос Михаил Владимирович Чипенко. Нэ нъяврамыт төр тармыл матыр-әти юнтуңкве ханищтасанэ, хум пыгрищит ханищтас, ань хотты хөтпа ёт воращлан порат, алхатаңкве ман үргалахтуңкве вос хәсэгыт.

Аквнакт Ольга Валентиновна «Мәнь Ускве» мә библиотекат кәтыл хурит пөслум хум Константин Алексеевич Панков урыл хансым альбом-нэпак хөнтыс. Ты

К.А. Панков кәтыл пөслум хуритэ

торыг тув мән Надежда Геннадьевна Алексеева ёт шалтсумән, Ольга Валентиновна щәгтым ләвыс, тав Выборг үст художественный школат ханищтахтаме порат Константин Панков хуриянэ щирыл пөслуңкве ханищтахтас.

Мән ләвсумән, Константин Алексеевич мән мәвт, Сүкырья павылт, самын патыс, яныгмас. Тувыл Великий Отечественный война порат тав 1941 тәлт хөнтлуңкве минас, ювле ат та ёхталас. Аман хөт порславес, мән ат вәглув. Мүй нэҗ-хумыг ләвсыг, тән хөтпа киснэ тэла ос вәрёг, хунь юв минэҗ, Константин Панков бовылтыт китыглахтэҗ тах, эрың матыр тәра-паттэҗ.

Тәлтөм минас, 2024 тәлт бйттур этпост мән ос «Мәнь Ускве» мәт акван-хөнтхатасүв, төнт Михаил Владимирович Чипенко мәнавн кисхатам тәлатән урыл потыртас.

Хум ләвыс, тән Константин Алексеевич Панков бовылтыт сәв матыр тәра-паттысыг, докладпотре тох намаястэ: «Исследование фронтовой судьбы Константина Алексеевича Панкова». Хунь хөнтлын нак уш бовылтахтас, лүпта этпос 22 хөталт, кәтыл пөслум хум тәра добровольцыг хасхатам, хөнтлуңкве та минас. Константин

Алексеевич Ленинград үс вуянтыматэ 1941 тәлт яныг таквс этпос 9 хөталэт Невская Дубровка павыл ляпат патыс.

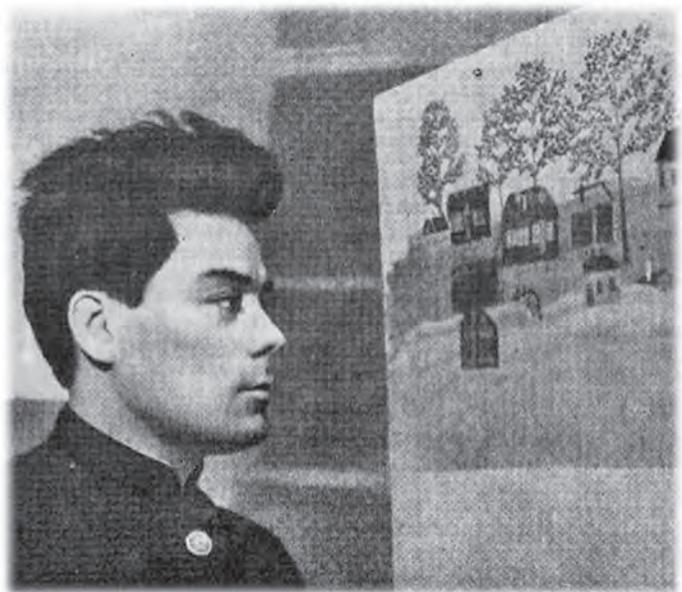
Михаил Владимирович потре сака сэрьюр, сымын рөвнэ олыс, пуссын потыртас, хумус кисхатасыг, хоты мәт яласасыг, манхурип эрнэ нэпакыт кәтын-паттысыг.

Хальүс район ханищтап миркол тармыл пуңкотнэ нэ Вероника Васильевна Чекмазова ләвыс, ты хум доклад-

К.А. Панков

вой этпос 9–17 хөталанэт кәркам хөтпат Хальүс район янытыл «Марафон Победы» нампа ханищтан ос потыртан проекттэла щөпитәлсыт. Нъяврамыт палт ты нэ ос хум хөтпат ялсыт: Вероника Васильевна Чекмазова,

К.А. Панков хури нупыл сунсы

потре Хальүс район янытыл олнэ школатыт ханищтахтын нъяврамытн вос ловиньтаве. Тав ётэ пуссын, вәим, кәсащасыт, тамле ёмас, эрнэ тэла сәв мәт вос вәве.

Тувыл ты тәл рётың юс

тувыл Хальүс район ханищтап мирколт хантально-правовой рупата тармыл пуңкотнэ нэ Ирина Игоревна Поштена, «Память земли нашей» нампа Историко-просветительский общественный организация кұчай вәнын хум Михаил Владимирович Чипенко, Хальүст олнэ Медиа-центр колт корреспон-

Л.П. Стаканова няврамыт ёт яныг хөнт олум мāt пōслахтасыт

дентыг рүпитан нэ Анна Ильинична Ларионова, Хальүс район мирколт водителиг рүпитан хум Григорий Петрович Решетников ос Саранпавыл музейт методистыг рүпитан нэ Любовь Павловна Стаканова.

Ты махум лов павлытыт олсыт - Тэк павылт, Восыңтүр, Хальүс, Ягрим, Светлый, Хулюмсүнт, Няхщамвобль, Саранпавыл, Кульпас ос Сүкырья павлытыт. Машинал 1000 арыгтем вёрыста минасыт, 700 арыгтем хөтпа ёт хөнтхатыгласыт – яныг классытыт ханищтахтын няврамыт ёт, учителит, ветеран организацият ос мирколт рүпитан хөтпат, павыл мир ёт.

Өвлэт Ирина Поштеная махум ёт пашалахтас, тэланыл урыл акв-кит латыңлавыс, тувыл Любовь Стаканова Константин Панков олупсатэ ос катыл пōслум хуриянэ урыл потыртас. Михаил Чипенко ос Константин Алексеевич бвылтыт таи лавыс, хөт хөнтлыс, хөт ос хунь атимыг ёмтыс.

Тувыл касың павылт пуссын аквьёт памятникын венокыт пинсыт. Махум акван-потыртахтасыт, ань тыгыл элал аквьёт эрнэ проект-тэлат

ос савсыр хөнтхатыглапыт щёпитаңкве патэгыт, нэпакыт хансуңкве ос тэратаңкве патэгыт.

«Марафон Победы» вәрум тэлав хосыт Хальүс район Дума кұщай нэ Зульфия Рашитовна Канева Ленинградский областт олнэ молодёжный политика Комитетн пищма кётыс, ань мән мавт яныгмам хум Константин Алексеевич Панков наме «Невский пяточок» воинский мемориал паспортэ палт вос тўлаве, тав та мāt хөнтлыс ос пуңке тот та пиныстэ.

Хальүс район янытыл олнэ махум лавсыт, матъёмас тамле тэла щёпитасүв, тән ань Константин Алексеевич Панков бвылтыт сав потыр хунтамласыт. Ань вәңкв патэгыт, тав манхурип номтың, мўтраң элумхōлас олыс, хуриянэ сав мāt вавет, пўмшалавет, янытлавет. Ос хунь хөнтлын пора ёмтыс, такви мātэ вуянтаңкве тэра люлис.

2025 тәлт мәнполь этпос 25 хөталэт Саранпавылт олнэ Исторический клуб тэла вәрнэ няв-

рамыт ос «Мән Ёскве» мән ялантан мән махум «Невский пяточок» воинский мемориал мән ялсыт. Ты ма таимәгыс тох лаввес, картат таве ат копейкал нумыл пантапаңкве рōвыс – «пяточок» олныл. Ты ма-лōмт снарядытын тэра-миныглавес, кёлпыл посвес, тав Красный Армия сәлтатыт нōх-патум мәг лававе, руц ширыл: «символ героизма». Хөнтлуманыл порат, советский командование кұщайт 2,5 вёр-

Л. Стаканова - кёгүм - хурит

М.В. Чипенко Сүкырьят К. Панков урыл потырыты

ста палыт ос 700 метра ма тывырн блокада хотсакватан мәгыс виңкве номсысыт, Красный Армия хөнтлын мир тот 400 ляпатем хөтал тәкыщ люльсыт.

Та мāt ань тыхөтал мус ййвыт ат яныгмёгыт, тасавит кёр тот олы. Ань тот Рубежный Камень ос памятникыт коны-пал, сәлтатыт ййваныл олэгыт. Тән хөнтлын нак юи-пәлт тэра-паттүвёсыт, тот ёлщёпитавёсыт, тән халанылт мән мавныл олум хөтпав Константин Панков. «Марафон Победы» тэлав вәрыгламув порат, тавён кёр памятник щёпитаңкве потыртахтасүв.

2025 тәлт Константин Панков патум хөталэт – яныг таквс этпос 9 хөталт ты памятник «Невский пяточок» мāt тўцтуңкве номсэв.

Ань Невская Дубровка павыл атим, элнаңты яныг павылкве олыс, тот нэпак вәрнэ комбинат рүпитас. Та пылыщмаң хөнтлын нак юи-пәлт, шар акв кўр ат хультыс, китлер утытын ма нōх-оҳтыртавес, матыр-ати пуссын витыг-тотвес. Невская Дубровка павыл «Невский пяточок» мемориал палт тўлвес, акваг тот лавылтаве.

Любовь Стаканова
потре мәнщи латңыг
С. РОМБАНДЕЕВА
толмашластэ

Октябрьский район Лүй Нярхумит павылт ам мәнщи эква Зоя Николаевна Енизова, такви бпарисш наме Ярлина, ёт хонтхатыгласум. Тав Йильпи (Новинское) пёс павылт самын патыс. Пёс порат Ярлинит пуссын та павылт олсыт. Яныг хонтлан нак обылтахтам порат тав туп онтолов тәлэ төвлыс. Та тәрвитың пора тав ёмащакв номитэ ос ты урыл мощ потыртас:

– Хонт обылтахтам порат павлувт пуссын хум хотпат войнан хонтлаңкве тотвёсыт. Ащув Ярлин Николай Андреевич ос хонтлаңкве минас, щәньюв таккёт нывраманэ ёт хультыс. Тав сака сав рупитас, ам тавён нётсум, мән ягыгум, эщум ёт юн олсум.

Тонт тәтәл порат талон щирыл мән нянль-лөмтыл майлувесүв. Ам тай мощ яныгнув олсум, номт оцсум, суссум, хумус щәньюм рупиты ос вәгтал паты, ам амки нянль-лөмтум тавён хультуптәлыс-лум.

Мән туп акв мис оцсүв. Мис посуңкве минәгум, ягыгум ос эщум ёт выгагум. Овлэт мисум аквпал щакваге посуягум, мот пөхөн минәгум, мот щакваге посуягум. Тәнатән йильпи щакви-

Ты потыр 2009 тәлт Победа хөтал кастыл «Лүймә сәрипос» №19 мәнщи газетат хансыгласлүв. Та туй порат ам Лүй Нярхумит (Нижние Нарыкары) павылн рупатам щирыл ялсум. Тонт хансум потрум элал ловиньтәлбн.

Та пора Эква ёмащакв номыстэ

З.Н. Енизова

тыл айтыягум, ты рёгыл та олсүв. Ащум ягыге мәннавн пум вәруңкве нётыс.

Ань тай ат номилум, мансәвит тәл ащув хонтлас, пицмал кётвесүв, руц ләтңыл «похоронкаг» ләввес. Тот хансым олсыт, ащув хонтит порславес. Щәньюм маткем та лөньщис, тувыл ос элал олүңкве, ныврам янмалтаңкве эри.

Матаккем пора ювле хультыс, ос мот пицмал

кётвесүв, тот хансым олсыт: ащув лылың, элал хонтлы. Тав 1941 тәлт войнан тотвес, 1945 тәлт юв ёхтыс. Хонтлуме мәгсыл сав мөталил майвес.

Юв ёхтын элы-пәлт тав телеграмма кётыс. Тав юв ёхтум хөтал ам ёмащакв номилум. Мән павлувт акв үсхулы олсыт. Павыл хосыт ёмёгум, сунсәгум, та лёңх хосыт кит хөтпаг ёмёг. Мощ ляпаннуж ёхтысыг, насати, щәнягум-ацагум ёмёг, тасәвит

тай щәгт олсыт, маткем та лөщсум.

Ты юи-пәлт аңке палт минасүв. Мәлтып хөтал олсыт, мәхум тәпкант картопка үнттысыт. Тав ос тәпкант мә саквата. Тув ёхтысүв, ащум аңке кәтын нөх-әлмаястэ, юв тотыстэ.

Тонт аңке матумыг олсыт, пыге акваг юв та урыстэ. Ты юи-пәлт тав хоса аты олсыт, атимыг ёмтыс. Ащум война юи-пәлт вөраим ос хул алыщлым олсыт.

Ам 1956 тәлт Лүй Нярхумит павылн рупитаңкве ёхтысум. Овлэт ләпкат рупитасум, тувыл ферман рупитаңкве кётвёсум. Мис поссум, пум вәрсум, нор яктысум ос сав мот тәрвитың рупата вәрсум. 1985 тәлт пенсиян минасум.

Акваг яныг вөтрат әлумтәлым, мис посым, ащирмаң порат рупитым, кәтагум щар тув кәртсыг. Мән тәгыл ам юнсхатасум, сәвсыр нётнэ суп юнтсум. Ань тай самагум ат нәңкөг ос кәтагум юнтуп пувуңкве ос ат вөрмөг. Юнтум нётнэ маснунанум пуссын хоттал Ханты-Мансийск үсн сәвсыр суссылтапн кётвёсыт, ань ты мус тот хөт тотыглавет.

Зоя Николаевна сав тәл кәркамыг рупитаме мәгсыл мәглын тагатан сав пөсыл, почётный грамотал ос янытлан пицмал майвес.

Мәнщи эква 2015 тәлт атимыг ёмтыс, ляпа рүтанэ Лүй Нярхумит павылт ань олэгыт. Тән хонтлам яныг ащойканыл Николай Андреевич Ярлин номияныл ос Победа хөталт таве акваг кәстыяныл.

Людмила ТЕТКИНА

Хәльүс мир Победа хөтал янытласыт

Яңк нәтнә этпос 9 хөталэт Россия янытыл кәсың мāt Победа хөтал янытлавес. Хөнтлам мähманув нөх-патманыл пәсныл ты тәл 80 тәл төвлыс. Хәльүс мир өс әлпыл пәсныл акван-атхатасыт, «Памяти воинов, погибших во время Великой Отечественной войны 1941-1945 годов» нампa мемориальный комплекс мäh нупыл ёмсыт.

Хәльүс район кұщай Р.В. Александров ос мөт хөтпат хорамың лүптат пинэгыт

Өвлэт вәңнаныл пөсың хөтпат нәглысыт, тән юи-пәланылт садикын ялантан ос школат ханищтахтын нәврамыт, военный формал масхатам мәнлат пыгыт. Тувыл «Бессмертный полк» ёмыс – яныг хөнтыт патум мähум хурияныл нәвраманылн, апыгрищанылн, апы апыгрищанылн кәтыт пувим тотвёсыт. Сака сәв мир өлыс, ойгпан өвлә ат нәңкыс.

Хәльүс район янытыл пуңктотнә хум **Руслан Владимирович Александров** ләтың ләвыс:

– Паща өлән, Хәльүс районт өлнә мир, хөнтлын нак порат рүпитам мähум! Тыхөтал Великий Отечественный война Победа хөтал 80 тәл төвлыс. Төнт мән районувныл хөнтлуңкве 4 сөтыра 357 хөтпа минасыт, 1 сөтыра 869 хөтпа юв ат ёхтысыт, хөнтлум мәнлыт та патсыт. Странав янытыл ос 30 миллион ляпатем элумхөлас порсыс. Ты урыл мәннавн номуңкве эри, мән мähумн потыртаңкве эри, та порат

нөх-патум мирув вос вәганыл, вос кәстыяныл, янытлыяныл. Хөнтлын нак порат рүпитам мähум мән өс янытлыянув. Ты ялпың хөтал кастыл тән сәв рүпитасыт, вәгтал патэгыт тәпыл манос сыманыл этгалавет, Победа хөтал тох та ляпамтасаныл.

Мәннавн таи номуңкве эри, та порат Европа мäh янытыл өлнә мир мән нуплув пуссын нуртотсыт. Фашистрищит мән мирув витыг тотуңкве тахсаныл, ос мән мähманув тākыщ

лиўльсыт, акван-нөтхатым пилтәл хөнтлысыт. Ань өс аквта щирыл капыртэгыт, та порат өлум тәлат урыл мөт щирыл потыртэгыт, нәвраманыл мәннав лиўкамтаңкве ханищтыяныл. Таимәгыс ань мән мähманув тән ётаныл ты хөнтлэгыт.

Ты пилыщмаң нак вос ойгпанув, сәлтатанув юв вос ёхтэгыт. Родинав мähгыс хөнтлын мāt патум мähум, өпанув-ащөйканув мән кәстыянув. Нәнн ялпың хөталыл, Победа хөталыл янытлыянув!

Тувыл Хәльүс тармыл пуңктотнә хум Дмитрий Михайлович Меньшиков, Хәльүс район янытыл рүпитан военный комиссар Алексей Александрович Захаров ос Хәльүс район янытыл өлнә ветераныт организация тармыл пуңктотнә нә Валентина Андреевна Решетникова хөнтлум мähум янытлан ләтың ләвсыт. Ты юи-пәлт акван-атхатыглам мир «Памяти воинов, погибших во время Великой Отечественной войны 1941-1945 годов» нампa мемориальный комплекс мән хорамың лүптат пинсыт.

Ётыл пуссын үсканын минасыт, тот сценат артист хөтпат эргысыт, ййквсыт, стихыт ловиньтасыт. Янге-мәне сәлтатыт кашал тыттувёсыт, исум щәил айтвёсыт. Тәнүт ос сәвсыр пормасыт тыналан мäh вәрыглавес, мähум тот мощ ёмыгтасыт, пүмщалахтасыт, матыр-әти ёвтсыт. Ам төва мähманув ёт потрамасум, пөслысанум, потраныл ёлхассанум, мөтыт газетат тән өвылыт тах хансэв.

Светлана
РОМБАНДЕЕВА

Ясунт павыл Саран-павылныл Сакв я алгаль блы. Тав карс я ватат унлы. Павыл мувлахи сав суй – Яныг-суй, Мань-суй, Мотавт-суй, Тер-пайпың-сав. Сав яныг яңкылмат ос тұрыт ляпат блэгыт.

Хөтал унтнэ ер нупыл Нёр-акиянув нәңкёгыт. Тит яг тот акван-патэг – Манья ос Сакв я, таимәгыс павыл тох ты ләваве – Ясунт. Я витэ тот сака сыстам, мил кос ос я паттатэ ёмашакв нәңки.

Ясунтыт хөтхуйплов щёмья блы. Ань тот савыңпәлэ яныгпәла хөт-пат блэгыт. Тән халанылт акв бйка – Николай Ильич Немдазин, тав яныг хөнт-тыт хөнтлас.

Таквсы ам тав ётэ хөнтхатыгласум, халмөнт мощ потыртасмөн. Тав аномн тох ләвыс:

– Хөнтлан вәрмалъ хунь бвылтахтас, ам нёлоловхуйплов тәлум төвлыс. 1942 тәлт вёртур этпост вөввёсум. Ос 1944 тәлт лүпта этпост юв ёхтысум. Сав мāt блсум, сав мāt хөнтласум. Тит щёс враг лялыт хөнтлым люльсүв.

Смоленский оборона хунь блыс, ам сакватавёсум. Та хөталт яныгпөль этпос 16 хөталт мән взводув траншея хилыс.

Николай Ильич Немдазин – Ясунт павылт блум хөтпа. Тав яныг хөнтыт тотыглавес, тот хөнтлас. Ты вәрмалё урыл тав аномн 1993 тәлт потыртас. Та потрумён ань ловиньтэлыбн.

Ясунт павыл хум хөтпа потре

Сәлтатыт писалыныл пуссын акв анян түштысаныл. Атнахтем мётрат тарыг люлис, ты мән наблюдательный пунктв блыс.

Этимлас. Аквматэрт ниращахлыл матаре вөпсатанкве ты патыс. Ам юртум ләви: «Ләщлаквнув блэн».

Автоматыл шар шарги, гранатат аквписыг та манумтахтэгыт. Тувыл хөнтлэгум, пуңкумтматыр суящлы. Нөх-воратанкве та патсум. Нөх-люльсум, та ёмёгум. Тыгле-тувле та тотыглавем. Сунсэгум, часовой щама рагатам.

Санитар бйка аном хөнтытэ ос ләви: «Наң та хөнтласын». Перевязкал вәрвёсум, палатка мус амти та ёмсум, тот сав раненыит акван-атвёсыт. Алпыл мус тот блсүв.

Тувыл пусмалтанкв та тётвёсум. Хунь ам пусмысум, комиссиян сусвёсум, пәтлуптан мән тотыглавёсум. Акв самум шар нэматыр ат кәсалы, таимәгыс хунь пәтлуптанкв патсум, ат хөёгум, нялыт тәра та минэгыт. Командирын лявильтатвёсум, пөхан хульуптавёсум ос юв та тётвёсум.

Юв хунь йисум, акв мāt ләввёсум, комендантыг вос рүпитэгум. Ам ос сака юв тахсум, таимәгыс ат хультсум.

Сав усытт блсум – Тюменьт, Ишимт, Тобольскат, Ханты-Мансийскат (төнт Остяко-Вогульскыг

Н.И. Немдазин ёмаспал нупыл унлы

блыс), Хальуост. Лүпта этпост юв та ёхтысум.

– Пёс порат Ясунт ляпат мәколыт блсыт, ты урыл потыртән.

– Пёс порат мән мәнщи мәхманув ёрнытн сака илямтавёсыт. Тән Нёр лүймә ёрныл ёхталасыт, мән мәхманув сәлыяныл, тәнүт, маснут пуссын ётвыганыл ос ёт та тотыяныл. Ос ювле та минэгыт. Хоса тамле люль вәрмалё блыс.

Экват, няврамыт, бйкат мәколыт вәрсыт ос тот түйтхатуңкве патсыт. Та мәколт тит ави блыс, акв авил юв шалтэгыт, мөт авил кон квәлэгыт.

Та порат Мёсыг павылт щёлың бйка блыс. Аквнакт тав палтылэ мәнщи хумыт потыртаңкве ёхтысыт, титыглахтасыт, элалъ хумус блуңкв, маныр вәруңкв. Төнт тән ты люль

вәрмалё ёл-пөилттанкве потыртахтасыт.

Тән акв мәколт сур пүшка щёпитасыт, сәңквылтапыт пинсыт. Танти пуссын вөрт хот-түйтхатасыт. Ёрныт та ёхтысыт, тән ты пүшка кәсаласаныл, аюңкв та түйтхатасыт. Кучумыг ёмтсыт, сәңквылтаңкв, ййквуңкв та патсыт.

Мәнщи хумыт та ёхтысыт. Ёрныт ййвытн нөх-тагатавёсыт, тит ёрныг лылың тәгыл туп хультсёг. Тән ётән мәнщи хумыт тамле ләтың тётсыт – ёрныт мәнщи мән шар ул вос ёхталэгыт. Тувыл та, воссыг ёрныт мән блнэ мавт ат вәщиньтавёсыт.

Тамле ты потыр Николай Ильич Немдазин потыртас. Мён тав ётэ 1993 тәлт Ясунт павылт хөнтхатыгласмөн.

Валентина ХОЗУМОВА
хансум потыр

Ты потрыг 2009 тәлт «Лүймә сәрипос №19 газетат хансым олсыг.

Рүтанум хөнтласыт

тәра вуйвесиҗ. Сас юв ат ёхтысыҗ, хөт мөт элы мят та патсыҗ.

Василий Петрович 1943 тәлт хөнтлуңкве тотвес. Тав 22 учебный стрелковый полкын ликмыс, стрелокыг вуйвес.

Мән хум хөтпанув ёмас охотникыт, ёмашакв пәтлуптэҗыт, таимәгыс ётыл Василий Петрович стрелковый отделения командирыг паттувес. Хөнт холнэ мус тав командирыг тот олсы.

Нила щёс пистыглавес. Тав сәв мөталь онышас: «Орден Красной Звезды», «Медаль за отвагу», «Медаль за Победу над Германией», «Орден Отечественной войны 1-ой степени» ос юбилейный мөталит – «20 лет Победы», «30 лет Победы», «40 лет Победы».

Хөнтныл 1946 тәлт юв ёхтуме порат военкоматныл партийный школан хаништахуңкв тетвес, та юи-пәлт Жданов нампа колхоз пиркатирыг рүпитас. Тувыл ты халт экватэнтыл акван-хөнтхатасыҗ.

Экватэ наме Ольга Павловна

Н.В. Вынгилев

Ам ойкам наме Николай Васильевич Вынгилев. Победа хотал кастыл ам тав аятэ урыл хансуңкв таңхөгум.

Аятэ опариш наме Василий Петрович Вынгилев олсы. 1925 тәлт тәл котиль этпос хурумхуйплов хөталэт Олтатумп пәвылт самын патыс. Колтәгланылт тав котиль пыгыг олсы. Яныг кыгшияге Андрей Петрович ос Никифор Петрович война бвылтахтам порат

Остерова олсы. Тав 1930 тәлт мәнполь этпос хурмит хөталэт Сума пәвылт, Кульпас ляпат блум пәвылт, самын патыс.

Тән Сортыңья пәвылн олмыгтасыҗ, аквхуйплов няврам ошсыҗ.

Ольга Павловна «Материнства» I, II, III степень хурум мөталь онышас. Тав 1980 тәлт сартынуув хоттал шалтыс, Василий Петрович 1988 тәлт холас. Юи-бвыл тәлыт ойкакве Ягрим пәвылт олсы, тот атимыг ёмтыс. Ягримт тав наме ахвтасың пәрт тармыл хансым олы. Кәсың тәл Победа янытлан хөталт тув ялантэв, хорамың лүпта пинэв.

Тән агианэн-пыганэн сәв няврам оныщөг, ос сәв апыгришанэн ань яныгмөгыт.

Омам урыл потыр

Омам наме Наталья Васильевна Шешкина, аги опариш наме Вадичупова олсы. Тав Саңкитур пәвылныл олсы, 1921 тәлт сүкыр этпос титхуйплов хөталт самын патыс.

Хунь яныг хөнт бвылтахтас, тав хус тәлэ төвлыс. Рүпитан поратэт омаге-агыге хультуптасаге, рүпитаңкв патыс, тәнатэн мощ нётыс.

Тәнанылн та порат сака тәрвитың рүпитаңкв олсы. Маснут, сопак торың атим олсы, няр ләглыл хул алышласыт. Мәннь нянь сырам мәгсыл этә-хөталэ рүпитасыт, та порат нянь норма олсы. План ёмас ке мыгыт, сәвнуве нянил мивет.

Та юи-пәлт омам Люлюкар пәвылт рүпитас. Тот тав кәтэ саква-

Н.В. Шешкина

тастэ, ййвын тармыл патвес. Этпос пүльницат хуяс. Тот рүпитыматэ атамтыл акван-хөнтхатасыҗ. Хөнт холам юи-пәлт тән атам пәвылн, Лбпмусн, олуңкве минасыҗ.

Атам наме Сергей Семенович Шешкин олсы, Щёска Щёман ойка тав мәннь пыге. Омагум-агыгум хурум няврам ошсыҗ. Мён ань кит агииг хультсумён. Сас Ягрим пәвылт олымён. Эщум Нина Сергеевна Шешкина, тав акв пыг оныщи. Мён ойкамөнтыл хурум няврам ошсумён, ань Пәял пыгмөн ос Ольга агимён тыт олэг.

Омам ам ётум тыт 77 тәлэ мус олсы, 1997 тәлт атимыг ёмтыс, Ягримт ёл-щөпитым олы.

Марина Сергеевна Вынгилева хансум потрыг, Ягрим пәвыл

Мәньполь этпос бовыл хөталанэт Хальүст ам акв мәньщи хөтпа ёт хөнтхатыгласум, наме Константин Семёнович Вынгилев. Тав хөнтлум нак порат сав рүпитас, «Ветеран труда» намыл маим олы. Хальүсн ялум порат Константин Семёнович колэн шалт-сасум. Мён тав ётэ үнла-хөлсумён, потрамасмён, блупсатэ бовылтыт китыг-ласлум, тав тох потыртас:

– Ам 1931 тәлт Ёрин-эква хөталт самын пат-сум. Төнт мәньщи махум ұламыт ошсыт. Ашум ань кұщайтн ұламыт акван-атуңкве магыртавес. Тав ат кәсащас, Кульпасн тотвес, тот писалил пист-хатас. Төнт ам нёлолов тәлум олыс. Та юи-пәлт хөнтлын нак ёмтыс, савалым та яныгмасув.

Омам наме Евдокия Ивановна, Сәңкитур павыл пөхат Пүмшак павыл олыс, тот самын патыс. Хөнтлын нак порат хұрум павыл – Сәңкитур, Алы Няхлаң ос Лүй Няхлаң акван-түлвёсыт, мир ат кёпыл кәсащас. Ам Алы Няхлаң павылт яныгмасум, тот школа олыс, ханищтахтасүв. Тэлы ханищтахтэв, туй оманув ёт хұлпёв, лүпта этпост ос картопка үнттэв.

Хунь хөнтлын нак бовыл-

Ты тәл яңк нәтнэ этпос 9 хөталт Победа хөталув 80 тәлэ төвлыс. Ты кастыл мән «Лүймә сәрипос» газетат ветераныт ос та порат рүпитам хөтпат бовылтыт хосат хансыглым төва потрыт йильпииг хансыянув. Хальүст блум хөтпа Константин Семёнович Вынгилев бовылтыт потыр 2005 тәлт (№ 13) хансыгласум. Ойка 2012 тәлт рётың юсвой этпост атимыг ёмтыс. Нән ань ты потыр ловиньтэлың.

Алы Няхлаң ойка

К.С. Вынгилев

тахтас, нёлоловхуйплов тәлныл ос атпан тәл яныт хум хөтпат пуссын хөнт-луңкве вуйвёсыт. Пәвлувт хұрум яныг ойкат хультсыт, ты Николай Вадичупов, Селивёрст ос Кирилл Вынгилевыг. Аквёет та алыщласүв. Төнт хұл алышлан порат Олттумп павылн кётавёв. Катерыт атим олсыт, тув тұпыл товёв. Тувле-ювле пёщөвлыл ёмёв, сорх, нялк алэв.

Нянил омам 400-500 граммыл миве, мән, няврамыт, ат майлувесүв.

Омам ань хұл алышлы, карточкал миве. Хөнтлум нак порат хұл, нёвиль ёрыл олсув. Вас, лэңын алэв, тох та олсув.

Кульпас павыл школат ам сәт класс астрасум, тувыл Ханты-Мансийск үст торгово-кооперативный школат ханищтахтасум. Кимкьясүй павылн минасум, ләпкат тына-лахтын хөтпаг рүпитасум, ётылнуве колхозн пат-хатыгласум. Тувыл 1954 тәлныл 1958 тәл мус Салехард үст ветеринарный техникумт ханищ-

тахтасум. Ты техникум астрасум юи-пәлт кит тәл Надымский районт зоотехникиг рүпитасум. Тувыл Хальүсн йисум, тыг акваг та блмыгтасум. Няхлаң, Кимкьясүй, Кульпас ос Потрасүй павлытыт сәлыт ошвёсыт, нила пұна олыс. Тыт сәлы лёк-карыг рүпитасум, прививкат вәрсум.

Эквам Олттумп павыл-ныл олыс, наме Клавдия Ефимовна Чалданова. Мён аквёет атпан нупыл акв тәл олсумён, нила няврам ошсумён – акв пыг, хұрум аги. Эквам ос пыгум атимыг ёмтсыг. Яныг агим Надям Ханты-Мансийск үстөлы, Иринам ос Любам Хальүст олэг. Мәнь эшум хотталь щалтыс. Яныг эшум, Соням, хұрум тәлэ аном мәнь, тыт үст лёккарыг рүпитас, ань ос пенсият олы.

Константин Семёнович сав рүпитаме магсыл миркол пәлыл янытла-вес, маглын тагатам там-ле пөсытыл майлувес: «За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.», «Ветеран труда», «50 лет Победы», «60 лет Победы».

Мән, «Лүймә сәрипос» газета вәрнэ хөтпат, Константин Семёнович Вынгилев ос та пылыш-маң нак порат хөнтлум мир кәстыянув, та порат рүпитам махум янытлы-янув. Төнт тән тәкыщ лю-льсыт, пилтәл хөнтлысыт, рүпитасыт, Победа хөтал үрсаныл, ляпамтасаныл – тав 1945 тәлт яңк нәтнэ этпос 9 хөталэт та ёхтыс.

Светлана
РОМБАНДЕЕВА

Яныг хөнт порат рүпата нётмил

Хальүс памятник

Сосса мэхум колхозыт Хальүс районт 1939-1940 талыгт рүпитаңкве ывылтахтасыт. Төнт хул алышлан арталит вэрвэсыт. Пёс нэпакыт щирыл 1944 тал порат тал котиль этпост ват нупыл нёлолов хул алышлан арталит хултвэсыт. Төнт нёлолов сат налыман нупыл кит олнэ колыт олсыт ос хурум сөтыра ниласат атхуйплов элумхөлас Хальүс районт олсыт.

Яныг хөнт ывылтахтаме порат хул алышлан мэхманув пуссын хөнтлуңкве тотвэсыт. Тән пентсыланыл экват, матум хөтпат ос няврамыт рүпитаңкве патсыт. Хотьют хул алышланкве ат хасыс, тән ватихал сыс хул алышлан вэрмалын ханьшувласыт. Мэхманув вэрмысыт ман ат вэрмысыт, ос хул алышлан планыл фронт ос мир магыс нөхнётсаныл.

Ват нупыл нёлолов кол-

хозныл нёлолов хуйплов колхоз государственной планэ товарттасаныл, тән хурум сөтыра китсат ват нупыл акв центнер хул нумыл мисыт.

Сав хул катын-паттын ты колхозыт хултымат: Шоминский намба колхоз, тот председателиг Николай Хозумов олсыт, Беткаш колхоз – Николай Захарович Монин, Патрасуйский – Степан Машаров олсыт, Лүй Няхлаң колхоз – Рочев (наме ат хултвес), Алтатумбский колхоз, тот күщаиг Калистрат Сайнахов рүпитас.

Ёмас алышлан мэхмыт ты хөтпаквет лаввэсыт: Михаил Алексеевич Садомин, Татьяна Ивановна Анемгурова, Анисья Захаровна Моница, Матвей Ефимович Монин, Евдокия Ивановна Таратова,

Селиверст Петрович Вынгилев, Пётр Семёнович Вынгилев.

1943 талт хул алышлан сосса мэхум колхозыт китахкем щёс 1941 талныл рүпатаныл савмалтавес. Та порат 23 сөтыра 790 центнер хул мэхум алышласыт.

Ват нупыл хурум колхоз щаквит поснэ ферма бщсыт, аквты савиткем сәлы янмалтан колхозыт олсыт. Сәлы ынычим олтулыт сөтыра арыгкем сәлы янмалтасыт.

Хөнт олнэ порат мэхум юн ынышум уйхуланыл ос хурмахкем щёс савнуп патсыт. Та порат мэхум 954 савит уйхул районт бщсыт. Мис бщнэ фермат ос сав щаквит майласыт. Мак ёмас мис поснэ экваг Елена Захаровна Шадринца Новинский колхозныл олсыт ос китыт нэ Мария Васильевна Бешкильцева Шоминский колхозт рүпитас.

Павлың мэхмыт тәнки магысыланыл тэпкан бщсыт, ётыл колхоз тэпкан магыс ма ос савкваталсыт. Тән систам ма харамтасыт, тот картэпка унттыгласыт.

1943 талт мэхум хурум сөтыра ниласат налыман нупыл хөт центнер картэпка государстван мисыт (1941 талт план щирыл 500 туп эрыс), няньпум 179 центнер яктысыт, а план щирыл тай налыман

центнер няньпум миңкве лавсுவэсыт. Нергинский намба колхозт 1941 талныл 1943 тал мус аквхуйплов центнерныл сәтлов нупыл хурум центнер картопка савнупе мэхум хилсыт.

Вөрүй алышлан хөтпат государства магыс 230 сөтыра 299 солкөви савит пушнина мисыт. Тасавит олн тән 1944 тал-охса сыс миңкве вэрмысыт, төнт вөрүй алнэ ёмас писаль ман сәля тән хунь бщсыт.

Тыщир сосса мэхумакенув фронт магыс рүпитасыт. Тох тэрвит рүпата вэрим тән Победа хөтал ляпамтасыт. Няврамыт, матум хөтпат хөнтлан мат ат олсыт, ос маныр яныг эрнэ вэрмалы-капай тән вэрсыт.

Л.В. Набокова, Ханты-Мансийский округ архив-колт рүпитам нэ, хансыс.

Мәньщи ләтныг

Т. МЕРОВАН

толмашлавес

«Лүймә сәрипос»

№1-2 (347-348),

21.01.1999 тәл

Лүймә сәрипос

(Северная заря)

№ 9 (1339), 15.05.2024

Соучредители

Дума, Правительство

ХМАО – Югры

Издатель

Департамент внутренней

политики

ХМАО – Югры

Редакция

Главный редактор –

Алексеева Н.Г.

Телефон (3467) 33-17-52 (д. 500)

Заместитель главного редактора –

Кондина Г.Р.

Телефон (3467) 33-17-52 (д. 501)

Ответственный секретарь –

Узель В.В.

Телефон (3467) 33-17-52 (д. 504)

Адрес редакции и издателя:

628011, г. Ханты-Мансийск,

ул. Комсомольская, 31

тел./факс (3467) 33-17-52 (д. 510)

Е-mail: gazeta@khanty-yasang.ru

Газета размещена на сайте

www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:

ООО «Печатный Мир

г. Сургут»,

ул. Маяковского, д. 14.

Индексы 04399, 54399

Тираж 1798 экз.

Заказ 2120

Цена свободная

Мнение авторов

публикаций не

обязательно отражает

точку зрения редакции.

Газета зарегистрирована

Управлением Федеральной

службы по надзору

в сфере связи,

информационных

технологий и массовых

коммуникаций

по Тюменской области,

ХМАО-Югре и ЯНАО.

Свидетельство

о регистрации

ПИ №ТУ 72-00795

от 23 января 2013 г.

12+

Нөх-патум Хөтал 80 тәлэ янытласуьв

Нөх-патум Хөтал 80 тәлэ төвлынэт кастыл кәсың үст ос пәвылт сыре-сыр суссылтапыт, ханищтапыт вәрыглавәсыт. Нәлолов хөталт Ханты-Мансийскат блнэ сосса мәхум «Югра лылыёп» нампа колн вбвиньтәлвәсыт. Тот «Нөх-патум Хөталы янытлахтәв!» намаим ялпың хөтал блыс.

Өвлэт Фаина Иштимирова ос Наталья Колобова 1941-1945 хөнтлам тәлыт урыл потыртасыг, акв вәти кина суссылтасыт ос мүйлын хөтпат тәнки ащаныл, рүтаныл кәстым акв-кит ләтың ләвсыт.

мыт, юв ёхталам хөнтлам хөтпат ёт яныгмаңкве мощ алымасуьв. Тән та тәрвит пора урыл мән навн ат потыртәлсыт кос, ос мән вәглум, хумус тән войнан тотвәсыт, тувыл хөт тән Нөх-патум Хөтал өвылтыт хұнтамласыт.

Владимир Михайлович Экватэ аще урыл ос потыртас, ты рүтанэ урыл мән мөт щёс хансэв тах.

Тувыл СВО мән ялум хум Денис Скакунов ёхталас, тав ань хантыт ос мәнщит Нөх-патум Хөталы янытласанэ ос такви урыл потыртас.

Мәнълат хум сапёр рүпатат вәрыс ос тот нялн тәкыщ хойвес, тахольт юртанән хөнтлын мәныл матахмат вёрыста нас харттувес, тох лылытэ нәглыс. Ётыл ёмщакв

Үст блнэ ханты ос мәнъщи хөтпат

Яныг хөнтлам вәрмалъ сака пилыщмаң пораг блыс –1 сотыра 418 этә-хөтал сыс минас. Кәсың порсум элумхөлас акв кұм сәвитыг кәсталаңкве патаве ке, мән мав 50 тәлн астәлыг тах ёмтнүв. Тувле нупыл номсым, вәим, мән вәглум, мә янытыл нәмхуньт тамле пилыщмаң нак воссыг ул вос ёмтыс.

Мүйлын мәхум ёт **Владимир Куриков**, экономика тәлат учёный хум, пащалахтас, тав тәнаныл ялпың хөталы янытласанэ ос ләвыс:

– Мән, 1950-1960 тә-лытт самын патум нявра-

Ам омагум-әтягум мәнътәгыл сәв рүпитасыг, пәвлың нәт ёт хұл алыщласыт ос вбраясыт, кәтн-паттум утаныл фронт мәгыс акваг кетвәсыт. Сәв рүпитаманыл мәгыс та хольт мәгыл блнэ пбсыл майлувәсыт.

Опам каңке Алексей Николаевич Куриков хөнтлан мәныл юв ёхталас, омам акв каңке Ленинградский фронтыт порславес, мбтанэ хоттыпыс, ань та кисхатәв.

пусмалтахтаме юи-пәлт тав Ханты-Мансийскат «пункт отбора на СВО» колт лусытаңкве вбввес, ань хум хөтпат тот хөнтлан накытын ханищты-янэ.

Потрытхалт мүй мәхум военный эргыт хұнтлысыт, тән мәгсыланыл Александр Михайлович Константинов, «Ёмвош ёх» нампа эргын-йквнэ ханты нәт эргысыт. Тувыл «Югория» телерадиокомпаният рүпитан

пыг Вячеслав Шабанов эрыг-реквием ос Настя Прасина «Дети войны» эрыг эргысыг.

Дмитрий Васильевич Лельхов сосса мәхум ялпың хөталы янытланәт порат хұрум экват сынумтәлсанэ ос анигласанэ, тән яныг хөнт тәлытт яныгмасыт, ащ тәл хультыс ос тәрвит порат блсыт – тьи Дина Васильевна Герасимова, Зоя Никифоровна Лозямова ос Мария Сергеевна Меровва. Тувыл кәсың эква такви мәнълат тәланэ номылматым потыртас.

Юи-өвылт Людмила Алфёрова, «Югралылыёп» колт пуңктотнэ нә, пуссын мәхмыт янытласанэ ос кон вәрим пасан вәтан вбвсанэ. Тот сбламат пүт тәсыт, хұлың ос пилың нянил тыттүвәсыт, лүп-таң щәил айтвәсыт. Тот хөнтлам рүтаныл урыл ос элалэ потыртасыт.

Елена Молчанова тән ётаныл «Диктант Победы» ханищтап вәрыглас. Мб-тыт хөталт «Бессмертный полк» ёт ёмнэ мәгыс акван-атхатыгласыт ос яныг монументын лүптат пинсыт.

Тамара МЕРОВА

